

Ogród Prezydium Rady Ministrów
w Warszawie.

W szeregu różnorodnych zagadnień ogrodowych, wiążących się z zabytkami architektury, wyłoniła się ostatnio sprawa rozplanowania terenu ogrodowego przy pałacu Prezydium Rady Ministrów przy Krakowskim Przedmieściu w Warszawie. Metryki historyczne tego ogrodu nie stanowiły dostatecznej podstawy dla przeprowadzenia klasycznej rekonstrukcji któregośkolwiek etapu rozwojowego. Z drugiej strony ogród, ulegając wraz z pałacem licznym przebudowom, zachował się w stanie kompletnego zniekształcenia stylowego, nie nadającego się do normalnej konserwacji stanu istniejącego. Wobec daleko posuniętych zmian w stosunku do pierwotnej myśli kompozycyjnej, jakie zaszły zarówno w architekturze samego pałacu, jak też i w jego otoczeniu bliższym i dalszym oraz wobec zupełnie nowego programu użytkowego, należało zastosować zupełnie nowe rozwiązanie ogrodu, uwzględniające powyższe motywy.

Omawiany ogród położony na skarpie wiślanej, zachował mimo licznych przekształceń w ciągu XIX i XX wieku swój zasadniczy zarys układu tarasowego, jakim widzimy go na dawnych planach i sztychach. Powstał on ok. roku 1645, gdy Stanisław Koniecpolski, Hetman Wielki Koronny, wystawił sobie rezydencję stołeczną, która obok pałacu Kazanowskich i Kazimierzowskiego stanowiła przedmiot podziwu swoich i obcych. Architektem był Konstanty Tencalla, budowniczy nadworny Króla Władysława IV. . Drogą spadku przeszedł pałac do Lubomirskich i w tym okresie ogród stanowił całość z sąsiadującym ich ogrodem ciągnącym się wzdłuż ulicy Karowej, na tyłach dzisiejszego hotelu Bristol. W ciągu XVIII wieku rezydencja należała do ordynacji nieświeskiej a ołyckiej Radziwiłłów; w 1814 roku sprzedana została skarbowi Królestwa Kongresowego i przebudowana gruntownie przez Piotra Aignera na rezydencję namiestnika Królestwa. Od roku 1919 mieści się w nim Prezydium Rady Ministrów.

Teren ogrodu zawarty jest w nieregularnym czworoboku, zwężającym się ku wschodowi. Granica północna, oddzielająca go od ogrodu OO. Karmelitów, jest naogół równoległa do osi pałacu. Zachowane ślady układu tarasowego wskazują na pięć poziomów, spadających po skarpie od rzędnej ± 28 m. przy pałacu, do rzędnej ± 9 przy granicy wschodniej. Obecne rozplanowanie ogrodu, pochodzące z okresu międzywojennego, posiada cechy rozwiązania przypadkowego, w którym ślady

układu regularnego oraz pozostałości pokrajobrazowych przeróbkach z połowy XIX wieku, wraz z zabudową dolnych terenów /oranżerie i szklarnie/ tworzą nieskoordynowane formy architektoniczne i przestrzenne.

Zgodnie z wytycznymi Prezydium Rady Ministrów ogród na skarpie przeznaczony jest na cele reprezentacyjne i powinien umożliwiać podejmowanie większych zgromadzeń gości. W związku z tym projekt przewiduje stosunkowo dużą ilość powierzchni spacerowych, tarasów i dekoracyjnych elementów architektonicznych, współdziałających z odpowiednio zorganizowanymi partiami zieleni wysokiej i płaskiej, basenów, fontan i kaskad. Ze względu na wskazania Biura Urbanistycznego Warszawy oraz Urzędu Konserwatorskiego na m.st. Warszawę projekt przewiduje regulację granicy południowej, przez włączenie części sąsiadujących terenów, dla uzyskania kształtu granic, zbliżonych do prostokąta, równoległego do osi pałacowej. Wobec zburzenia dawnej zabudowy Powiśla na tym odcinku, zabysowują się możliwości rozszerzenia ogrodu w stronę Wisły, co pozwoliłoby na przeciwstawienie spiętrzonej partii tarasów wielkiego płaskiego parteru z basenem, boskietami, kwietnikami i szpalerami. Ogólna dyspozycja terenu oraz elementy wodne na tarasach nawiązują w pewnej mierze do przekazów historycznych z połowy XVIII w. /plan Ricaud de Tirrgaille'a z 1762 r./, inne elementy ogrodu, a zwłaszcza ukształtowanie architektoniczne tarasów oraz budowli wynikają z programu oraz z tendencji do konsekwentnego rozwijania już istniejących elementów, a mianowicie ogrodowej elewacji pałacu, wielkich schodów ogrodowych, wzniesionych ostatnio przez Prof. Antoniego Jawornickiego, pawilonu na średnim tarasie, tegoż autora, a wreszcie z dążenia do zachowania istniejących wartościowych drzew i krzewów i włączenia ich do ogólnej kompozycji.

Taras górny "mozaikowy" wiąże się z nowymi schodami, prowadzącymi z pałacu na poziom tarasu oraz z istniejącą fontanną mozaikową. Dwie półkolisty eksedry zamykają oś poprzeczną tarasu. Na osi głównej mur oporowy tworzy półkolisty amfiteatr z wodotryskiem na podeście i kaskadami we wnękach. Przejście przy południowej eksedrze prowadzi ku schodom, wiodącym do małego patio przy południowej ścianie pałacu i dalej ku wjazdowi, który projektowany jest na miejscu spalonego teatru przy Karowej. Za eksedrą północną znajdują się dwa gabinety, ujęte w strzyżone ściany żywopłotu. Posadzka tarasu z kamiennych flizów dwubarwnych. Oświetlenie tarasów tworzą grupy kandelabrowe oraz stylowych latarni, osadzonych na cokołach i balustradach schodów

Bohnet
elisebra
gabriet
patric
flic

[Faint, mirrored text from the reverse side of the page is visible, appearing as bleed-through.]

Tarasz średni "wodny", zgodnie z przekazami historycznymi otrzymuje dwa obszerne baseny fontannowe obramowane dwustronnie pasmami drzew, trawników i szpalerów. Oświetlenie latarniami, ustawionymi w narożnikach basenu. Na krawędzi tarasu dwa pawilony - belwedery, dwukondygnacyjne. Pawilony te uwarunkowane zostały przez wzniesienie 1950 r. budowli ogrodowej dla celów gospodarczych przy północnej granicy ogrodu. Projekt niniejszy przewiduje nadbudowę jego oraz wzniesienie analogicznego budynku przy granicy południowej tworząc w ten sposób architektoniczne ujęcie skarpy, wiodącej do tarasu dolnego. Wzdłuż ścian belwederów bieżą schody ze spocznikami, rozdzielone kaskadami odprowadzającymi wodę z dwóch górnych fontann. Kaskady kończą się dwoma basenami na tarasie dolnych. Mur oporowy tarasu dolnego stanowi jakgdyby cokół dla całego zespołu położonego na skarpie. Centralnie umieszczone schody zbieżne ujęte są w dwa ryzality, których ściany czołowe mają wnęki ze zdrojami i dwa prostokątne baseny.

Układ ogrodu dolnego opiera się o centralną sadzawkę ujętą w pasma szpalerów i boskietów, przecięte prostopadłe dwoma prześwitami, o płaskich kwietnikach. Ogrodzenie stanowi ozdobna krata żelazna wsparta na kamiennych filarach. W dolnej perspektywie przewidywane jest kompozycyjne powiązanie ogrodu tarasowego z terenami zielonymi Powiśla, jako jedna z osi kierunkowych nowej dzielnicy.

Omawiany projekt ilustruje, jak zagadnienia konserwatorskie na terenie Warszawy wybiegają nie jednokrotnie daleko poza sam problem klasycznej konserwacji zabytkowego obiektu i zwracają do przystosowania go do nowych potrzeb, jak też i do powiązania ich z nowo powstającymi założeniami w jednolitą, harmonijną całość. Uwagi powyższe odnoszą się zarówno do układów urbanistycznych jak też i ogrodowych, stanowiących oprawę lub zaplecze zespołów architektonicznych.

Rozwijające się obecnie poglądy na rolę zabytkowych obiektów i zespołów w układzie miasta socjalistycznego wskazują na doniosłe ich zadanie, które powinny spełniać nie tylko jako świadectwo minioniej kultury narodowej, ale przede wszystkim jako punkty krystalizacyjne w kompozycji miasta.